



Rok 27.

PREEDPLATA W POZNANIU
Kwartalnie 1,25 mk., z odnośnieniem do domu 1,4 mk., mies. 40 f.
z odnośnieniem 50 f. — „Wielkopolański” wychodzi codziennie.
REDAKCJA: ulica Dolna Wałowa nr. 1, I piętro.

Poznań, czwartek 21 stycznia 1909.

Telefon: Ekspedycji 1013. Redakcji 1142.

PREEDPLATA NA POZYTACH:
Kwartalnie 1,25 mk., z odnośnieniem do domu 1,4 mk.
KUPUJĄCY: od wierzchni drobni, 25 f. Rękopisy się nie wraca.
EKSPEDYCJA: ulica Posadowa nr. 22.

Nr. 16.

Bez dachu

nad głową są w części ofiary strasznej katastrofy żywiołowej, trzęsienia ziemi, na Sycylii i w południowych Włoszech. Słusznie zbiera się dla nich składki, posyła im żywność i namioty, aby mieli się gdzie schronić przed zimnem i ślą.

Straszne nieszczeście wywołało spólcze w całym cywilizowanym świecie.

Ale czyż tylko trzęsienia ziemi pozbawiają ludzi dachu nad głową.

W Prusach wydano ustawę, która nie burzy wprawdzie domów i chat, ale uniemożliwia budowanie ich tym, którzy ich najwięcej potrzebują.

Robotnik i włościanin polski, zarabiający krwawą pracą parę groszy nabycia kawał ziemi. Lecz, coż mu po ziemi, jeżeli władza nie pozwala mu budować chaty z ogniskiem, w której mógłby chronić się od zimna i strasną gotować.

Faktem jest, że nawet mieszkania w wozie cygańskim utrudniają, jak tego dowodzi przykład Drzymały z Podgradowie pod Rakoniewicami, któremu komisarz zabrał z woza plecyk, skazując go na przebywanie w czasie mrozów w nieogrzanej izdebce wozowej.

Jeżeli więc cały świat cywilizowany ma spólcze z nieszczęsnymi ofiarami katastrofy we Włoszech, czyż nie powinni mieć takiego samego uczucia dla tych, którym chaty budować ani ogniska zakładać nie wolno.

Dziś, kiedy cały świat odczuwa skutkiem nieszcześcia we Włoszech jak okropnem jest położenie człowieka bezdomnego, wydaje się nam chwila odpowiednia, aby zwrócić uwagę tego świata na nasze stosunki.

Tam trzęsienie ziemi zrujnowało pałace, domy, kościoły — u nas przez szereg antypolskich ustaw pustoszą kościoły a nasz robotnik i włościanin z ciężką troską się pyta, co będzie dalej, jeżeli i w przyszłości nie pozwolą mu budować chat.

Czyż lud polski, chociaż polski, ale stworzony na podobiznę Boga, a więc, chociaż polski, bliżni innym ludzom, ma marneć bez dachu nad głową, chować się w norach ziemnych, lub koczować w wozach cygańskich, jeżeli i tego ostatniego schroniska mu nie zabiorą?

Czy świat chrześcijański i cywilizowany zna dostatecznie stosunki nasze?

Czy wie, że u nas bez pozwolenia prezesa komisji kolonizacyjnej robotnikowi i włościaninowi polskiemu budować nie wolno.

Czy wie, że odmawia się pozwolenia na budowę dla tego, że Polak chce budować na nabytej parceli.

Dziś sumienie świata strasznie nieszczęściem poruszone, dziś owe państwo które nam budowy chat odmawia, namioty śle dla ofiar katastrofy, dziś i one może rozumie grozić bezdomności.

Jeżeli więc dobroczynnym chce być dla obcych poddanych, dla czegoż odmawia tego najprostszego prawa własności?

Do tego rozbudzonego niesłychanej katastrofą sumienia świata odczuwać się nam trzeba.

Niech świat wie, że nie tylko żywiołowe nieszczeście, ale i ustawy mogą pozbawić człowieka dachu nad głową.

Sprawa tajności obrad

Koła sejmowego.

Na ostatnim posiedzeniu Koła sejmowego przyjęta została jednomyślnie następująca rezolucja:

1) Obrady Koła sejmowego są tajne; żadnemu z członków Koła nie wolno komunikować treści obrad ani pismom, ani osobom prywatnym.

2) Koło komunikuje swe uchwały prasie przez swoje biuro. Od publikacji wykluczone są:

- a) sprawy osobiste i dyscyplinarne;
- b) sprawy, co do których Koło tajność ze względu na dobro sprawy publicznej uchwali.

Komunikat Koła.

Na posiedzeniu Koła, które się odbyło dnia 18 bm. wybrano następujące prezydium Koła: X. dr. Jazdzewski, prezesem, K. Chłapowski, członek Izby panów, wiceprezesem, dr. Niegolewski i Switła, sekretarzami, Sikorski, kwestorem. Do komisji parlamentarnej wybrano X. prał. Stychla i dr. Mizerskiego, zastępcami Sasa-Jaworskiego i Korfantego.

Do poszczególnych etatów wyznaczono na referentów:

- do spraw wewnętrznych — dr. Mizerskiego i X. Losińskiego,
- do spraw oświatowych — X. Jazdzewskiego, X. Stychla i dr. Mizerskiego,
- do etatu sprawiedliwości — dr. Mizerskiego i dr. Seyde.

Do etatu finansów: Świtale; rolnictwa: Sasa-Jaworskiego; komisji kolonizacyjnej: dr. Seyde i Sikorskiego; robót publicznych: dr. Niegolewskiego i X. Styczyńskiego; handlu i przemysłu: X. Kapitzę i Korfantego.

Dr. Niegolewski, sekretarz.

Do panów Prezesów wyborczych komitetów powiatowych w Wielkiem Księstwie Poznańskiem.

Według przepisów naszego regulaminu wyborczego mają się odbywać wybory naszych władz wyborczych, to jest komitetów powiatowych i delegatów co pięć lat po skończonych wyborach do sejmiku pruskiego. Skutkiem nowych przepisów prawnych, wydanych w zeszłym roku, a ograniczających używanie języka polskiego na zebraniach publicznych do powiatów, które mają 60 procent ludności polskiej, niektóre powiaty z mniejszym procentem Polaków poza okresem wyborczym wcale zebrań publicznych urządzać nie mogą. Dla tego wezwał niżej podpisany komitet już w kwietniu roku 1908 komitety powiatów, nie mających 60 procent ludności polskiej, żeby korzystając ze swobody zebrań w okresie wyborczym na obecnie rozpoczęte pięćlecie władze swoje wyborcze wybrały. Temu stało się zadość.

Po ukończonych wyborach sejmowych większa ilość pozostałych powiatów, do których ograniczenia językowe się odnoszą, wybrała w myśl regulaminu na obecne pięćlecie nowe komitety i delegatów. Pozostała niewielka ilość powiatów, która, czekając na zapowiedzianą reformę regulaminu wyborczego, dotąd wyborów nie dokonała.

Do prowincjonalnego komitetu nadchodzą obecnie z tych powiatów zapytania, według jakiej modły mają się wybierać komitety powiatowe i delegaci, czy według dotychczasowego regulaminu na walnych zebraniach powiatowych, czy też w myśl nowo uchwalonego regulaminu na zebraniach obwodowych. Prowincjonalny komitet postanowił, że względu na to, że nowy regulamin nie został dotąd publikowany i podział powiatów na obwody jeszcze nie we wszystkich szczegółach wypracowany, żeby w obecnym okresie przejściowym pozostać powiatom swobodę. Mogą więc te powiaty, które dotąd nowych władz wyborczych nie wybrały, postąpić według swego uznania i wybierać albo według dotychczasowego regulaminu na wspólnym walnym zebraniu powiatowym, albo też na oddzielnych zebraniach obwodowych w myśl nowych przepisów. W każdym razie wszystkie dotąd zalegające powiaty muszą wyborów dokonać przed końcem marca roku bieżącego.

Oprócz tego prosimy te powiaty, którym projektowany podział na obwody wydaje się na mocy znajomości miejscowych stosunków niewłaściwy, żeby z postulatami swymi zwracały się do niżej podpisanego sekretarza. Wzywamy więc wszystkie Komitety powiatowe, które zamierzają żądać zmian w projektowanym podziale powiatów na obwody, żeby aż do 15 lutego rb. żądania swoje sekretarzowi Prowincjonalnego Komitetu doręczyły.

Poznań, 18 stycznia 1909.

Prowincjonalny komitet wyborczy na W. Ks. Poznańskie.

Stefan Cegielski, Dr. Krysiewicz, prezes, sekretarz.
X. Wawrzyniak, M. Więckowski, wiceprezes, skarbnik.
Julian Brzeski, Władysław Grabski.
X. Mojzykiewicz, Dr. T. Szuldrzyński.

Z parlamentu niemieckiego.

(PBP.) Berlin, d. 18 stycznia 1909.
W poniedziałek rozpoczął parlament drugie czytanie etatu na rok 1909, i to etatu sprawiedliwości Rzeszy.

Etat ten ma główne wydatki na 1) urząd sprawiedliwości i 2) najwyższy sąd (Reichsgericht) Rzeszy. Ogólne wydatki na urząd sprawiedliwości Rzeszy wynoszą 402 000 mk. rocznie, zaś na utrzymanie sądu Rzeszy w Lipsku przeszło dwa miliony marek. Na czele urzędu sprawiedliwości stoi sekretarz stanu, pobierający razem 44 000 mk., na czele najwyższego sądu Rzeszy prezydent, otrzymujący 36 000 mk. rocznie. Przy sądzie Rzeszy istnieje 11 senatów. Każdy z prezydentów tychże senatów pobiera 14 000 mk., a każdy z 88 sędziów po 12 000 mk. rocznie. Pierwszy prokura-

tor przy tym sądzie dostaje 14 000 mk., każdy z dalszych prokuratorów po dwaście tysięcy marek rocznie.

Ogólne stałe rozchody na urząd sprawiedliwości Rzeszy w Berlinie i na sąd Rzeszy w Lipsku wynoszą na rok 1909 okragle dwa i pół miliona marek. Prócz tego pobierają radcy, sędziowie oraz wszyscy urzędnicy pewne sumy jako odszkodowanie na mieszkania. Sekretarz stanu w Berlinie i prezydent sądu Rzeszy w Lipsku mają wolne mieszkania w gmachach urzędowych.

Sąd Rzeszy w Lipsku ma także dochody, i to przedewszystkiem koszty sądowe, jakie za sprawy tam osądzone płacić muszą ci, którzy sprawę przegrali. Dochód z tego źródła wynosił w przecięciu z lat 1905, 1906 i 1907: 925 191 mk. 70 fen.; w r. 1909 spodziewają się, iż z kosztów sądowych wpłynie 930 000 marek.

Obecnym sekretarzem stanu w urzędzie sprawiedliwości jest dr. Nieberding, jeden z nielicznych katolików na wysokim urzędzie.

Projekt do ustaw Zjednoczenia Towarz. kobiecych z siedzibą w Poznaniu.

I. Cel.

§ 1.

Towarzystwa kobiece, zajmujące się ruchem oświatowym i sprawami ekonomicznymi łączą się w związek pod nazwą „Zjednoczenie kobiecych Towarzystw” na Rzeszę niemiecką z siedzibą w Poznaniu.

§ 2.

Zadaniem Zjednoczenia jest:

- a) Szerzyć ruch umysłowy kobiet.
- b) Jednoczyć, łączyć istniejące Towarzystwa kobiece.
- c) Zakładać nowe Towarzystwa kobiece, gdzie się tego okaże potrzeba.
- d) Bronić interesów zawodowych, polepszać warunki pracy i bytu kobiet.
- e) Wydawać organ Zjednoczenia.

II. Członkowie.

§ 3.

Do Zjednoczenia należeć mogą wszelkie Towarzystwa kobiece — które:

- a) zajmują się samokształceniem, szerzeniem oświaty, przygotowaniem członków do pracy społecznej,
- b) zobowiązują się do ścisłego wykonywania ustaw Zjednoczenia,
- c) dają swoim członkom organ Zjednoczenia na koszt zjednoczenia.

§ 4.

Towarzystwa przyjmując Zarząd do Zjednoczenia na podstawie piśmiennego zgłoszenia zarządu danego Towarzystwa. Towarzystwa należące do Zjednoczenia mogą na mocy uchwały większości przynajmniej trzech czwartych obecnych, na prawidłowo zwołanym walnym zebraniu danego Towarzystwa ze Zjednoczenia wystąpić, lecz o taklem zebraniu winien zarząd ustępującego stowarzyszenia zarząd Zjednoczenia uwzględnić, aby na nie mógł przysłać swe delegowane.

Na wniosek Zarządu Zjednoczenia może Zjazd delegowanych Zjednoczenia wykluczyć ze Zjednoczenia Towarzy-

